

De Ark Ede

Toerusting in het seizoen 2019 - 2020

Aantekeningen bij de toerustingsdienst
op de Israëlzondag 6 oktober 2019

2. Ware schoonheid

n.a.v. Esther 2

De nieuwe episode begint met de merkwaardige mededeling dat koning Ahasveros de afgezette koningin Vasthi niet is vergeten. Zijn woede is 'gezakt' (zoals het water na zondvloed zakt, Genesis 8:1) en hij herinnert zich de positieve dingen die Vasthi heeft gedaan. Kortom: hij mist haar. En dit valt de hofhouding op. Daarom adviseren de ambtenaren de koning om een nieuwe koningin te zoeken. In alle regio's worden scouts (jargon uit de voetbalwereld) aangesteld om jonge vrouwen te selecteren die hiervoor in aanmerking komen. Kortom: men organiseert bij wijze van spreken een verkiezing Miss Perzië. 'Mannen met een voor dit doel geoefende en verfijnde speurneus moeten op jacht. En dat wordt nog steeds gedaan, met een camera, voor een zekere geïllustreerde pers' (uit: Tom Naastepad, *Hoog spel*).

Mordechai

Ineens is daar een Jood in de poort van de burcht Susan. Hij heet Mordechai. Dat wil zegen: zo wordt hij hier genoemd. Waarschijnlijk luidt zijn Joodse naam anders; zoals Esther van origine Hadassa heet (zie vers 7). Mordechai is namelijk een hebraïsering van Mardoek, de naam van de Babylonische en Perzische hoofdgod. Dat hij een andere naam draagt is, is niet vreemd. Dit kwam vaker voor, denk aan Daniël en zijn vrienden (zie Daniël 1:7). In het Hebreeuws betekent zijn naam 'bittere droefheid'. Een verwoording van het Joodse gevoel in de wereld van toen.

Er wordt meer van hem verteld: zijn afkomst en familie. Dat hij een 'Joodse man' is, wil zeggen dat hij komt uit Juda, wat iets zegt van zijn culturele en godsdienstige achtergrond. Daarbij stamt hij af van de stam Benjamin, en dat onthult zijn familieband: 'zoon van Jaïr, zoon van Simeï, zoon van Kis'. Die namen verbinden dit verhaal met de geschiedenis van koning Saul, de koning die Amalek niet aanpakte (zie 1 Samuël 16, en ook de aantekeningen in 1. Opvallende vreemdeling).

En er staat dat hij in ballingschap is meegenomen ten tijde van de wegvoering van Jechonia door koning Nebukadnezar (zie 2 Koningen 24: 12). Dat is de eerste deportatie van Joden, waarbij vooral mensen uit de sociale bovenlaag van de samenleving werden meegevoerd. Hij verblijft dus al lange tijd in ballingschap. En keerde niet terug na de amnestie door Kores (zie 2 Kronieken 36:23). Kennelijk heeft hij een vooraanstaande maatschappelijke positie ingenomen. Wie zich ophoudt in de poort (zie de verzen 19 en 22), behoort tot de notabelen van de stad (vgl. Boaz in Ruth 4:1). En het gebeurde vaker dat Joden topfuncties bekleedden, denk slechts aan Daniël en zijn vrienden, en Nehemia die werkzaam was in het paleis van Susan tijdens koning Artasasta was (zie Nehemia 1 en 2).

Esther

En dan wordt Esther geïntroduceerd. Het verhaal neemt een wending. De originele tekst luidt letterlijk vertaald: 'En het geschiedde, terwijl hij de voogd was van Hadassa, dat is Esther...' De naam Hadassa betekent mirteboom; zie voor de betekenis van de naam Esther de aantekeningen bij hoofdstuk 1.

In de vermelding van de naam Hadassa gloort hoop en zegen. De mirt symboliseert verlossing. Zo profeteert Jesaja dat de HERE God 'in de woestijn de ceder zal zetten, de acacia, de mirt en de oliehoudende boom' (41:19), en: 'Voor een doornstruik zal een cipres opkomen, voor een distel zal een mirt opkomen; en het zal de HEERE zijn tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet zal worden uitgewist' (55:13). Zie je dat laatste niet vooral gebeuren in het boek Esther? De ene keer dat de 'echte naam' genoemd wordt, is een teken van bevrijding. De aanstelling van Hadassa is een signaal van hoop voor Gods volk Israël in Perzië. En de wereld.

Esther en Mordechai zijn nicht en neef van elkaar (en Mordechai niet haar oom zoals soms wordt gedacht). Haar ouders zijn overleden. De tekst noemt dit twee keer. De Talmoed maakt daaruit op dat haar vader is gestorven voor haar geboorte en haar moeder tijdens de geboorte. Zij is dus volop wees. Daarmee representeert zij iedereen die verlaten en verdrukt is. Mordechai heeft zich conform de Thora over haar ontfermd. Nadere informatie ontbreekt. Over familieband en mantelzorg gesproken....

Geheim

Hadassa wordt ook geselecteerd. (Overigens heeft de term selectie in de (recente) geschiedenis van Israël een buitengewoon bittere klank.) Hegai (hoofd van de harem, eunuch) heeft haar 'gescout'. En nog wel dicht bij huis: in de burcht Susan. Esther komt de voorronde glansrijk door. Er is hem alles aan gelegen haar een voorkeurbehandeling te geven. Die concentreert zich op sublieme lichamelijke oefening met navenante massage en een uitgebalanceerd dieet (dit werd ook voorgeschreven aan Daniël en zijn vrienden, hoewel zij pertinent weigerden, zie Daniël 1: 5 e.v.). Esther

accepteert dit en volgt de training en het dieet. Gesteund door haar neef. Je kunt je afvragen of dit niet duidelijk laat zien dat zij volledig zijn opgegaan in de cultuur van Perzië (met een duur woord heet dit: assimilatie). In hoeverre zijn zij anders dan Daniël en zijn vrienden? Of stemt hun gedrag meer overeen met het Goddelijke advies van de profeet Jeremia (zie Jeremia 29:4 e.v.)? Hoe het zij, zij leven hun leven en participeren in de maatschappij.

Mordechai geeft Esther slechts één dringend advies, dat nadrukkelijk twee keer vermeld wordt (zie de verzen 10 en 20): zij moet haar afkomst niet bekend maken. Je kunt je afvragen: waarom? Is dit tact of angst? Beide kan weloverwogen gedaan worden. Door sommige Joodse commentatoren wordt dit nogal kwalijk genomen (Rasji, Ibn Ezra en Jalkoet), en zij zoeken naar allerlei diepzinnige en edele motieven. Het meest aannemelijk is nog de veronderstelling dat van de Midrasj: Mordechai voorzag een catastrofe voor het Joodse volk die mogelijk door Esther zou kunnen worden voorkomen, maar daartoe moest men haar afkomst niet kennen voordat zij koningin was en de ramp zich aankondigde. Zelf denk ik dat de geheimhouding hier eenvoudig genoemd wordt, zonder enige reden, omdat die reden voor elke Joodse lezer zonneklaar moest zijn: de altijd en overal aanwezige Jodenhaat onder de volken, dat is één. En de voor iedere Jood lezer lage dunk die de stam Benjamin genoot in eigen kring: men discrimineerde ook in eigen huis. Dat is twee. Het is voor heidenen te wonderlijk, dat een Joods meisje hun koningin wordt; het is voor Joden wonderlijk dat een weesmeisje uit Benjamin dat wordt. Om die dubbele ironie vol te houden moest Esther van Mordechai zwijgen over haar afkomst' (uit: Tom Naastepad, *a.w.*).

Schoonheid

Evenals de andere meisjes wordt Esther beoordeeld op haar uiterlijk. Het criterium is: 'goed om te zien' (vs. 2). Kennelijk bevalt de huidige harem niet (meer). Je kunt je afvragen of zij daarna wel voldoet, want het ronselen van meisjes gaat later gewoon door (zie vers 19). Esther valt wel op. Hegai heeft haar 'gescout' en als 'personal assistent' begeleid. Deze bevoorrechte positie maakt haar absoluut niet hautain. Wanneer zij naar Ahasveros gaat en alles mag kiezen wat zij wil, laat zij de keuze over aan Hegai, die wel zal weten wat het beste voor haar is. Misschien raken deze woorden de kern van Esthers elegantie: innerlijke schoonheid die zich openbaart in bescheidenheid. Een deugd die niets sterk aanwezig is een paleis met harem... Zou dit het zijn waarom de koning haar lief krijgt, meer dan andere vrouwen (vers 17). Vier jaar na het ontslag van Vasthi heeft Perzië weer een koningin.

Intussen is het criterium 'goed om te zien' ook buitengewoon vernederend. Hoeveel meisje worden niet na één nacht 'afgeserveerd'? Daarna verblijven zij de rest van hun leven in het huis van de bijvrouwen.

De eerste ontmoeting van Esther en Ahasveros wordt exact gedateerd (vers 16). Hier moet de lezer de wereldgeschiedenis kennen om de humor te verstaan. In die maand Tebet en in dat zevende jaar van zijn regering is koning Ahasveros namelijk net teruggekeerd van een langdurige oorlog tegen Griekenland met een vernederend verlies. Zijn macht staat op het spel.

Jood in de poort

Er zit een Jood in de poort. Ook in onze poort. Marc Chagall schilderde hem met een Thorarol in de handen. 'Hij omklemt het verhaal van hoop en bevrijding. Daar staat Mordechai voor. Het is het boek dat gelukkig ook nog steeds op vele kansels van de kerk ligt. Een verhaal dat spreekt van een andere orde. Een verhaal dat spreekt van God die niet kan uitstaan dat zijn mensen het onderspit delven. Hij zit ook in onze poort. Als een teken van hoop dat het anders kan. [...] De Jood Jezus zit in onze poort. Te midden van ons. Hij die dat verhaal heeft hooggehouden door de dood heen' (uit: Ad van Nieuwpoort, *Nu of nooit*). Meer dan bij Mordechai gaat met Jezus de toekomst open. Gods toekomst met Israël en de Kerk, de weg van de wereld vol bevrijding en heil. De redding (het heil, de zaligheid HSV, maar redding is beter vertaald) is immers uit de Joden (zie Johannes 4:22).

Gespreksvragen

1. Kun je onder woorden brengen, of en waarom je de geschiedenis in dit hoofdstuk bemoedigend vindt?
2. Koning Ahasveros komt tot bezinning (vs. 1). De Here Jezus vertelt zoiets van een jongen (zie Lukas 15:17). Modern is dan sprake van zelfreflectie. Noem eens meer Bijbelse voorbeelden. Ken jij zulke momenten? Wanneer, en wat doe je dan? En gezamenlijk, als christelijke gemeente?
3. Mordechai en Esther leven in een niet-Joodse maatschappij, een heidense omgeving. Vergelijk dit met een niet-christelijke – zeg: seculiere – samenleving. Wat leer jij van hen in dit hoofdstuk?
4. Esther moet zwijgen over haar afkomst (verzen 10 en 20). Wat vind je hiervan? Lees eens Markus 13:11 en 1 Petrus: 3:15: wat leer je hiervan?
5. Wat is ware schoonheid?
6. Mordechai neemt een belangrijke positie in in de poort van Susan. Het is opmerkelijk, hoeveel Joden de geschiedenis door in de top van wetenschap, politiek en zakenleven fungeren. Veel Nobelprijswinnaars zijn joden. Kun je andere voorbeelden en namen noemen? Wat heeft dit te zeggen?
7. Welke plaats heeft Israël in jouw (geloofs)leven?